

УДК 332.122(477):339.

DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.24-39>

РЕГІОНАЛЬНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА ЯК КАТЕГОРІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

REGIONAL SOCIO-ECONOMIC SYSTEM AS A CATEGORY OF ECONOMIC RESEARCH

Кононова І.В.

доктор економічних наук,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Міжрегіональна академія управління персоналу

Kononova Iryna

Associate Professor of the Department
of Accounting and Auditing of Interregional,
Academy of Personnel Management (Ukraine)

У статті розкрито роль системного підходу в сучасних регіональних дослідженнях, його сутність та особливості прояву в сучасних умовах. Досліджено основні засади системної організації регіону. Вивчено історичні засади формування визначення «системи», еволюцію теорії систем та досліджено різні варіанти визначень регіональної системи. Систематизовано підходи до визначення регіональна система. Доведено, що специфіка визначення сутності поняття «регіональна соціально-економічна система» полягає в однорідності розглянутих понять система та соціально-економічна система. Здійснено групування визначень поняття «регіональна система» з точки зору різних авторів. Надано власне визначення регіональної соціально-економічної системи. Автором обґрунтовано, що саме системний підхід дозволяє враховувати сучасні тенденції розвитку регіонів.

Ключові слова: регіоналізація, система, територія, регіон, регіональна соціально-економічна система.

В статье раскрыта роль системного подхода в современных региональных исследованиях, его сущность и особенности проявления в современных условиях. Исследованы основные принципы системной организации региона. Изучены исторические основы формирования определение «системы», эволюцию теории систем и исследованы различные варианты определений региональной системы. Систематизированы подходы к определению региональная система. Доказано, что специфика определения сущности понятия «региональная социально-экономическая система» заключается в однородности рассматриваемых понятий система и социально-экономическая система. Выполнена группировка определений понятия «региональная система» с точки зрения разных авторов. Предложено собственное трактование понятия региональная социально-экономическая система. Автором обосновано, что именно системный подход позволяет учитывать современные тенденции развития регионов.

Ключевые слова: регионализация, система, территория, регион, региональная социально-экономическая система.

The article is devoted to the study of the regional socio-economic system as a category of economic research. The necessity of conceptual change of research tasks concerning the place and role of regions in the domestic economy is substantiated. It is established that the study of regional socio-economic systems is especially relevant in the conditions of increasing inter-regional disparities, complication of the external environment of their functioning, including, due to the influence of activation of integration processes and globalization. The role of systematic approach in contemporary regional studies, its essence and features of manifestation in modern conditions are revealed in the article. The basic principles of system organization of the region are investigated. Historical bases of formation of definition of "system", evolution of system theory are studied and various variants of definitions of regional system are investigated. It is established that defining the system as the basic one has to take the greatest account of the specific complexity of the regional economic system, in which an extremely large number of parts and various forms, ways of their interaction. Approaches to defining the regional system are systematized. It is proved that the specificity of defining the essence of the concept of "regional socio-economic system" lies in the homogeneity of the concepts considered system and socio-economic system. Grouping of definitions of the concept of "regional system" is carried out from the point of view of different authors. It is established that the regional socio-economic system of

any hierarchical level in its position is marked by a certain duality of development. This is the basis for the functioning of any socio-economic system, and is reflected in the combination of subjective and objective system-forming factors. The author substantiates that systematic approach allows taking into account current trends in the development of regions. Author's own definition of the regional socio-economic system was provided. It is proved that the peculiarities of the existence of a regional socio-economic system are manifested in the processes of its functioning and development, and its essence is determined, on the one hand, by the nature of its subsystems and elements, and, on the other, by their structure.

Key words: regionalization, system, economic space, region, regional socio-economic system.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку економіки характеризується збільшенням диспропорцій у розвитку регіональних соціально-економічних систем, які відбуваються на тлі посилення інтеграції економік країн відповідно до глобальної парадигми розвитку людства. Загострення цих проблеми соціально-економічного розвитку України та її регіонів, свідчить, наявність загрози темпам економічного зростання й соціальної стабільності країни в цілому. Це ставить складні завдання у подальшій еволюції теоретико-методологічних основ регіоналізації, які відповідали би потребам нового періоду функціонування регіональних соціально-економічних систем. Для вивчення регіональної економіки велике значення має вибір дослідницької позиції, яка, в свою чергу, залежить від специфіки аналізованого об'єкта. У нашому випадку таким є регіональна соціально-економічна система, одна з основних підсистем національної економіки, що розглядається як система вищого порядку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В останні десятиріччя відбувається узагальнення і переосмислення розроблених раніше методологічних питань сучасних економічних систем. Значний внесок в рішення цих проблем внесли такі відомі вітчизняні науковці, як А. Гальчинський, А. Чухно, С. Мочерний і ін.

Дослідженням щодо сутності регіональної системи як категорії економічних досліджень присвячені роботи таких закордонних і вітчизняних науковців: М. Некрасов, Е. Гувер і Ф. Джіарратані, Л. Шевчук, М. Міхєєва, Г. Лаппо, М.І. Долішній, В. Геєць, З. Герасимчук та ін.

Аналіз існуючих публікацій висуває нагальну потребу в їх ґрунтовному упорядкуванні з точки зору уживаної термінології. По-перше, в монографіях досить ґрунтовно і глибоко викладені окремі аспекти, напрями теорії систем, які є, безумовно, важливим елементом формування наукового системного світогляду. Це стосується, насамперед, робіт А. Авер'янова, І. Блаубергата, Е. Юдіна, В. Могилевського, В. Садовського, Ю. Черняка, Є. Голубкова [1; 2–8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, єдності поглядів відносно того, що саме необхідно включати до розгляду регіональної економіки як системи, яким чином враховувати соціальні, технічні та власне економічні чинники в трактуванні соціально-економічного буття, серед сучасних науковців немає.

Сучасні теорії представляють регіональну систему та особливості її функціонування як просторову соціально-економічну цілісність та взаємодію елементів, що її утворюють. Це підкреслює наявність взаємозв'язку та єдності між соціальною та економічною частиною регіону як системного утворення. При цьому має значення яке базове визначення системи має найбільшою мірою враховувати специфічну складність регіональної економічної системи, в якій надзвичайно велике кількість частин і різноманітні форми, способи їх взаємодії.

Постановка завдання. Головна мета статті полягає в дослідженні науково-теоретичних засад визначення регіональної соціально-економічної системи як сучасного феномену, що передбачає, насамперед, визначення сутності такої системи, її функцій та характеру взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка наука ґрунтується на власній відкритій та ієрархічній залежності понять, через які викладається її основний зміст.

Основною проблемою формування наукових поглядів соціально-економічного буття виступає теоретико-методологічне обґрунтування регіональної соціально-економічної системи як форми організації економічних процесів, визначення загальних передумов механізму формування, функціонування і розвитку соціально-економічної системи з урахуванням широкого кола економічних, соціальних, технічних чинників.

Еволюційні уявлення широко поширені в різних науках як в природних, так і соціально-економічних. Питання про те, за якими законами відбувається розвиток соціально-економічних систем і як в них представлено взаємозв'язок майбутнього з історією минулого, завжди займало учених філософів, економістів.

Системне уявлення про світ та процеси, які в ньому відбуваються вперше можна зустріти ще в Стародавньому світі у філософських роздумах Аристотеля «ціле більше суми своїх частин», а отже твердження, що теорія систем сформована на історичних, гносеологічних, методологічних засадах є доречним. Історичний зміст визначення системи як категорії економічних досліджень має витоки із Давньої Греції і пояснюється ототожненням онтологічного аспекту реальності та гносеологічного аспекту знання про неї.

Зміст системи (від гр. *systema* – те, що складається з частин, об'єднане) з філософського погляду полягає в тому, що це сукупність еле-

ментів, які знаходяться у відносинах і зв'язках між собою і утворюють визначену цілісність, єдність [2, с. 405].

Одна з перших спроб методологічного узагальнення системних концепцій відображена у визначенні системи А. Холла, Р. Фейджина: «Система – це множина об'єктів разом зі зв'язками між ними та їхніми атрибутивними ознаками» [1, с. 252]. Зосереджуючись на такому поєднанні, сучасні дослідники пропонуючи власне визначення категорії «система» лише деталізують елементи та зв'язки між ними [1; 18].

Науковий пошук та вивчення об'єктів як систем, тобто у всій сукупності їх складових, зв'язків та відносин між ними не втрачає актуальності та є предметом численних наукових дискусій.

Загалом будь-яку сукупність взаємодіючих предметів можна ідентифікувати як системне утворення, тобто систему.

Історичні засади до визначення «системи» поділяються на дві частини: по-перше, усвідомлення систем як цілісних і водночас розчленованих фрагментів реального світу і по-друге, використання терміну «система» для «цілісності, що визначається певною спільністю, яка організує таке ціле». Тобто система розглядалась і як сукупність об'єктів і як сукупність властивостей (Г. Галілей, І. Ньютон, У. Гамільтон, П. Лаплас, Р. Декарт, Л. Берталанфі) [1].

Поняття «система» запроваджене Аристотелем (у перекладі з грецької означає ціле, складене з частин, об'єднання), який відзначив, що сума частин характеризується тим, що становище цих частин в системі не утворює відмінностей. Але там, де виникають такі відмінності, має місце ціле. Заради справедливості потрібно зауважити, що поняття система використовувалось і до Аристотеля. Спектр значень слова «система» в грецькій мові досить широкий: поєднання, організм, будова, організація, спілка, устрій, керівний орган. Багатозначність поняття «система» дозволяє визначити цим словом широке коло різноякісних явищ, які, проте, мають дещо спільне. Увібравши в себе сутність таких важливих понять, як «порядок», «організація», «цілісність», вона (система) не зводиться в повній мірі ні до одного з них і, за висловом А. Авер'янова, поняття «система» стало певною мірою аксіоматичним [1].

Так, І. Кант стверджував, що система – це єдність різноманітних знань, які об'єднані однією ідеєю [7]. Спираючись на скориговане розуміння І. Кантом системи, можна визначити її як єдність різноманітних елементів, об'єднаних загальною якістю, яке цю систему конститує і визначає положення елементів системи щодо один одного. Це якість утворює тотальність - «множину, що розглядається як єдність». Також підкреслюється неодмінна існування зв'язків між елементами системи (вони - ці зв'язки - забезпечують можливість об'єднання частин-елементів в єдине ціле).

Серед українців, які поряд із зарубіжними авторами, трактували економіку як систему, насамперед варто назвати М. Балудянського, М. Бунге, М. Туган-Барановського, І. Франка та інших.

Значний внесок до вирішення методологічної проблеми – визначення категорії «економічна система» – зробили чимало дослідників: Дж. Гелбрейт, П. Грегорі та Р. Стюарт, П. Самуельсон і В. Нордгауз, А. Гальчинський, Б. Гаврилишин, В. Базилович, Г. Башнянин та інші [18]. Проте, аналіз економічної літератури засвідчує, що проблеми сутності та структури економічних систем не дивлячись на значні здобутки науковців, продовжують перебувати у полі зору дослідників. Низка теоретиків наголошують на особливій важливості врахування просторових ознак функціонування системи, її внутрішніх і зовнішніх характеристик, екзогенного та ендогенного простору, зокрема С. Бір, Дж. Клір, У. Ешбі, Г. Клейнер [19–20].

Згідно із тлумачним словником під редакцією В. Яременко, система – це «сукупність будь-яких елементів, одиниць, частин, об'єднаних спільною ознакою, призначенням; сукупність принципів, які є основою певного вчення, методу» [5, с. 207]. Отже регіональна система є сукупністю елементів (підсистем), об'єднаних певними ознаками й формують цілісність цієї системи в рамках територіального простору.

Регіональна соціально-економічна система складається з поєднання окремих неподільних суб'єктів – підприємств, організацій, установ тощо. Характерним для них є певний регіональний взаємозв'язок, який обумовлюється єдністю виробничої і соціальної інфраструктури регіону, підготовкою і використанням робочих кадрів, взаємодією з навколишнім природним середовищем, системою адміністративного управління тощо. Єдність такої системи зумовлена ринком товарів і послуг, а також використанням місцевих мінерально-сировинних ресурсів, інфраструктури та інших компонентів території їх зосередження, що й формує єдиний економічний простір. Економічний інтерес є головним чинником функціонування таких систем. Основними пріоритетами при реалізації соціально-економічної концепції розвитку регіонів України є: соціальний розвиток території, забезпечення базового рівня соціальних благ і послуг, які надаються громадянам; забезпечення суспільно прийнятого рівня безпеки; забезпечення необхідного рівня інноваційно-маркетингового потенціалу територій; формування сучасного соціокультурного та інноваційного середовища регіону за участю інших суб'єктів; формування необхідного рівня ринкової інфраструктури регіональних ринків і розвитку регіональної системи підприємництва [16].

Концепція майбутнього розвитку регіонів закладає в парадигму регіону певну інтеграцію – єдність соціально-економічної системи. Регіон виступає не лише як суб'єкт власності, система

економічної діяльності і відносин, ринок виробництва і споживання, але й як певний соціум, який функціонує в конкретному середовищі. До того ж всі елементи такої системи певним чином збалансовані за структурою, темпами та векторами розвитку.

Інтереси регіонів завжди взаємопов'язані з інтересами інших регіонів та держави в цілому. Регіональні соціально-економічні системи завжди виступають елементами єдиної національної системи.

Такі вчені як Е. Гувер і Ф. Джиарратані під регіональною системою розуміють поєднання в єдине ціле структуру елементів, що мають просторовий характер [17].

В. Кристаллер, В. Льош регіональну систему трактують як агломеровану систему, яка має тенденцію утворювати лінійні скупчення (мегаполіси), в яких розмиті кордони не лише між населеними пунктами, а й між системами, що тягнуться до різних центрів.

Т. Пепа відзначає, що регіональні системи є інтегрованими структурними утвореннями, які поєднують в собі значну частину виробничо-територіальних формувань з розвинутими внутрішніми і зовнішніми зв'язками, які як складові елементи чи компоненти є взаємозв'язаними і взаємодіють в процесі функціонування і розвитку.

Під регіональною системою М. Некрасов розуміє галузь економічної науки, що вивчає сукупність економічних і соціальних факторів і явищ, які обумовлюють планове формування і розвиток продуктивних сил у регіональній системі країни [10].

На думку М. Міхєєвої, під поняттям «регіональна система» необхідно розуміти «практично будь-яке територіальне утворення, в рамках якого формуються підсистеми, сукупність яких може бути як регіональною, так і територіальною системою» [16].

Такі автори, як В. Павлов, Д. Стеченко, під регіональною системою розуміють певну локальну соціально-економічну систему [15].

С. Мельник визначає регіональну систему як «окрему самостійно господарюючу систему, що має чітко означені межі своєї території, власні органи управління, матеріальну та фінансову основу і, як правило, визначається законодавчими актами держави, виходячи з її стратегічних і тактичних цілей, завдань».

Не заперечуючи напрацювання дослідників з використання того або іншого терміну, зазначимо, що в нашому дослідженні регіон розглядається як соціально-економічна система, підсистема національної соціально-економічної системи, а тому детальне дослідження терміну «регіональна соціально-економічна система» представляється найбільш доцільним.

Регіональна соціально-економічна система будь-якого ієрархічного рівня у своєму становищі відзначається певною подвійністю розвитку. Останнє закладено в основу функціону-

вання будь-якої соціально-економічної системи, і відбивається в поєднанні суб'єктивних й об'єктивних систем утворюючих факторів.

Аналіз таких підходів до трактування сутності регіональної соціально-економічної системи вказує на наявні дві суттєві її риси. По-перше, прагнення дати її трактування в найбільш узагальненому, абстрактному визначенні на теоретичному рівні. По-друге, відобразити спрямованість регіональної системи на вирішення практичного (технічного, соціального, управлінського) завдання, її певну цілісність та впорядкованість. Перша особливість полягає в тому, що прагнучі до найвищого рівня узагальнення, автори такого трактування вимушено спрощують і генералізують визначення регіональної системи як такої.

Друга особливість вказує на цілеспрямованість регіональної системи, наявність мети, яка поєднує частини в цілісність, що певним чином підпорядкована досягненню мети.

Загалом же регіональну соціально-економічну систему можна визначити як цілісну відмежовану сукупність взаємозв'язаних елементів, розташованих на певній території.

В результаті проведеного нами теоретичного дослідження ми дійшли висновку, що різноманітні визначення поняття «регіональна соціально-економічна система», можна згрупувати наступним чином (рис. 1).

До першої групи можна віднести визначення регіональної системи як будь-якої сукупності змінних, властивостей або елементів, яка обирається, визначається самим дослідником (наприклад у відповідності до мети або завдань дослідження). Другу групу утворюють визначення, які пов'язують регіональну систему з цілеспрямованою активністю досягнення загальної мети. До третьої групи слід віднести визначення регіональної системи як численності елементів, що пов'язані між собою. Четверта група складається з найбільш загальних визначень регіональної системи як комплексу елементів, які знаходяться у взаємодії. П'ята група визначень регіональної системи ґрунтується на виокремленні ознак регіону, які дозволяють його вважати системою.

Висновки. Таким чином, загальне трактування регіональної соціально-економічної системи, як системного утворення, представлено так: регіональна соціально-економічна система є сукупністю її елементів, що розташовані на певній території, представлені взаємопов'язаними об'єктами, які взаємодіють між собою і утворюють єдине ціле з новими властивостями.

Існування регіональної соціально-економічної системи проявляється тільки в процесах її функціонування і розвитку, а її сутність визначається, з одного боку, природою її підсистем та елементів, а з другого – структурою цих підсистем та елементів. Вони є матеріальним носієм такої структури, визначають характер зв'язків між елементами.

Рис. 1. Групування визначень поняття «регіональна система»

Джерело: складено автором на основі [9–17]

Можна вивчати соціально-економічну систему системи з точки зору її побудови, структури, статичності. Але існування цієї системи визначається динамікою змін, що є справедливо для будь-яких масштабів цілісного уявлення про соціально-економічну систему.

В результаті проведених узагальнень існуючих напрацювань доведено, що специфіка визначення економічної суті поняття «регіональна соціально-економічна система» в контексті регіоналізації економіки полягає в одно-

рідності розглянутих понять до його вивчення. Таким чином, дослідження генезису сутності та змісту поняття регіональної соціально-економічної системи як економічної категорії об'єктивно передбачає концептуальну зміну дослідницьких завдань щодо місця і ролі регіонів у вітчизняній економіці, розширення діапазону підходів до трактування сутності поняття регіональна система, формування нових векторів розвитку регіональних соціально-економічних систем в сучасних умовах функціонування економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Холл А.Д., Фейджин Р.Е. Определение понятия системы. *Исследования по общей теории систем* : Сборник переводов с польского и английского. Москва : Прогресс, 1969. С. 252–286.
2. Акофф Р., Эмери Ф. О целеустремленных системах. Москва : Советское радио, 1974. 272 с.
3. Башнянин Г. І. Особливості сучасної методології дослідження кооперативних систем. *Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании*. / Башнянин Г.І., Драбовський А.Г. 2009. Т. 8. Экономика. С. 11–13.
4. Бертуланфи Л. фон. История и статус общей теории систем. *Системные исследования. Методологические проблемы*. Москва : Наука, 1973. С. 20–37.
5. Гражевська Н.І. Економічні системи епохи глобальних змін : монографія. Київ : Знання, 2008. 431 с.
6. Лекторский В.А., Садовский В.Н. О принципах исследования систем. *Вопросы философии*. 2009. № 5. С. 12.
7. Лала О.М. Надійність як сфера інтересів теорії управління соціально-економічними системами. *Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації. Серія «Економічні науки»*. 2009. № 6(37). С. 119–126.
8. Шкодін І.В. Сучасні тенденції самоорганізації світової економічної системи. *Економіка України*. 2012. № 9. С. 70–77
9. Бакланов П.Я. Территориальные структуры хозяйства в региональном управлении / за ред. П.А. Минакир. Москва : Наука, 2007. 239 с.
10. Некрасов Н.Н. Региональная экономика. Теория, проблемы, методы. Москва : Экономика, 1978. 344 с.
11. Гаврилишин Б.Д. До ефективних суспільств: дороговкази в майбутнє: доп. Римському Клубові. Вид. 3-є, допов. Київ : Унів. вид-во Пульсари, 2009. 248 с.
12. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики. Москва : ГУ-ВШЭ, 2000. 495 с.
13. Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Фащевський М.І. та ін. Просторова організація продуктивних сил України: мезо- та макрорегіональний рівень. Вінниця : Книга-Вега, 2007. 495 с.
14. Изард У. Методы регионального анализа: введение в науку о регионах. / пер. с англ. В.М. Хомана, Ю.Г. Липецца, С.Н. Тагера. Москва : Прогресс, 1966. 660 с.

15. Регіонально-просторові економічні системи України: методологія и сучасна практика формування / Чернюк Л.Г. та ін. Черкаси : ЧДТУ, 2011. С. 11–27.
16. Дубницький В.І., Фокіна-Мезенцева К.В. Регіональна соціально-економічна система: теоретичні аспекти державного управління та процесу розвитку. *Економічні інновації*, 2012. Вип. 51. С. 116–125.
17. Стефанюк О.Д. Економічна сутність поняття "регіональна система" в контексті регіоналізації економіки: теоретичні аспекти визначення. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки*. 2017. № 2. С. 29–35.
18. Buckingham W.S. Theoretical Economic Systems. A Comparative Analysis. New York : Ronald Press, 1958.
19. Neuberger E. Classifying Economic Systems. *Comparative economic systems : Models and Cases*. Boston : Irwin, 1989. P. 18–26.
20. Pryor F.L. A Guidebook to the Comparative Study of Economic Systems. Englewood Cliffs, New York : Prentice Hall, 1985. 342 p.

REFERENCES:

1. Holl A.D., Feydgin R.E. (1969) Opredelenie ponyatiya sistemyi [Definition of the system] *Issledovaniya po obschey teorii sistem* [Studies in the general theory of systems]. Moscow : Progress, pp. 252–286.
2. Akoff R., Amary F. (1974) *O tselestremlyenniyh sistemah* [About Purposeful Systems]. Moscow: Sovetskoye radio. (in Russian)
3. Bashnyanin G.Y., Drabovsky A.G. (2009) Osoblyvosti suchasnoi metodolohii doslidzhennia kooperativnykh system [Peculiarities of presently methodological approach to cooperative systems]. *Modern problems and ways to solve them in science, transport, production and education*, vol. 8, pp. 11–13.
4. Bertalanfi L. fon. (1973) Istoriya i status obschey teorii sistem [History and status of the general theory of systems]. *Sistemnyie issledovaniya. Metodologicheskie problemy* [Systemic research. Methodological problems]. Moscow Nauka, pp. 20–37.
5. Gragevska N.Y. (2008) *Ekonomichni systemy epokhy hlobalnykh zmin* [Economic systems of an era of global change]. Kyiv: Znanna. (in Ukrainian)
6. Lektorsky V.A., Sadovsky V.N. (2009) O printsipah issledovaniya sistem [about the principles of the systems research]. *The philosophy questions*, no. 5, p. 12.
7. Lala O.M. (2009) Nadiinst yak sfera interesiv teorii upravlinnia sotsialno-ekonomichnymy systemamy [Reliability as a sphere of interest in the theory of management of socio-economic systems]. *Scientific Bulletin of Poltava University of Consumer Cooperation. Economic Sciences Series*, no. 6(37), pp. 119–126.
8. Shkodyna Y.V. (2012) Suchasni tendentsii samoorhanizatsii svitovoi ekonomichnoi systemy [Current tendencies of self-organization of the world economic system]. *Ukraine economy*, no. 9, pp. 70–77.
9. Baklanov P.Ya. (2007) *Territorialnyie strukturyi hozyaystva v regionalnom upravlenii* [Territorial structures of the economy in regional management]. Moscow: Nauka. (in Russian)
10. Nekrasov N.N. (1978) *Regionalnaya ekonomika. Teoriya, problemy, metody* [Regional economy. Theory, problems, methods]. Moscow: Ekonomika. (in Russian)
11. Gavrilishin B.D. (2009) *Do efektyvnykh suspilstv: dorohovkazy v maibutnie* [Towards Effective Societies: Guides to the Future]. Kyiv: Univ. vid-vo Pulsary. (in Ukrainian)
12. Granberg A.H. (2000) *Osnovy regionalnoy ekonomiki* [Fundamentals of Regional Economics]. Moscow: GU-VShE. (in Russian)
13. Danilishin B.M., Chernyuk L.G., Fashchevskiy M.I. (2007) *Prostorova orhanizatsiia produktyvnykh syl Ukrainy: mezo- ta makrorehionalnyi riven* [Spatial organization of the productive forces of Ukraine: meso- and macro-regional level]. Vinnytsia: Knyha-Veha. (in Ukrainian)
14. Yzard U. (1966) *Metody regionalnogo analiza: vvedenie v nauku o regionah* [Regional Analysis Methods: An Introduction to Regional Science]. Moscow : Progress. (in Russian)
15. Chernyuk L.G. et al. (2011) *Rehionalno-prostorovi ekonomichni systemy Ukrainy: metodolohiia y suchasna praktyka formuvannia* [Regional-spatial economic systems of Ukraine: methodology and modern formation practice]. Cherkasy: ChDTU. (in Ukrainian)
16. Dubnytsky V.I., Fokyna-Mezentseva K.V. (2012) *Rehionalna sotsialno-ekonomichna sistema: teoretychni aspekty derzhavnoho upravlinnia ta protsesu rozvytku* [Regional socio-economic system: theoretical aspects of public administration and development process]. Economic innovation, vol. 51, pp. 116–125.
17. Stefanyuk O.D. (2017) Ekonomichna sutnist poniatia "rehionalna sistema" v konteksti rehionalizatsii ekonomiki: teoretychni aspekty vyznachennia [Economic essence of the concept of "regional system" in the context of regionalization of the economy: theoretical aspects of the definition]. *Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade. Series: Economic Sciences*, no. 2, pp. 29–35.
18. Buckingham W.S. (1958) Theoretical Economic Systems. A Comparative Analysis. New York: Ronald Press.
19. Neuberger E. (1989) Classifying Economic Systems. *Comparative economic systems : Models and Cases*. Boston: Irwin, pp. 18–26.
20. Pryor F.L. (1985) A Guidebook to the Comparative Study of Economic Systems. Englewood Cliffs, New York: Prentice Hall